

PRAVICA

Glasi krščanskega delovnega ljudstva

Ishaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Start trg 2/1 — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.-, za četrt leta Din 15.-, za pol leta Din 30.-; za inozemstvo Din 7.- (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglaš, reklamacije in naročila na uprave Jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelek, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Vstajenje novega duha.

Prvomajsko solnce je sijalo na občestvo katoliških delavcev Slovenije. Zbrani smo bili v dvoranah, na tratah pred cerkvami, pod milim nebom — pa smo čutili, da veje v naših središčih nov, pomladanski dih. Ena družina smo, delo nas druži, žalji na rokah so naše znamenje, častno znamenje delavskega stanu. Biti delavec — to je čast! Zakaj delavskemu stanu je dana zgodovinska naloga, da zgradi novo, bolj pošteno in pravično družbo.

Pred sto leti je mlado meščanstvo naskakovalo vladajoči fevdalni sistem, ki je bil trhel in do temeljev nagnit. Krepkemu in zmogovitemu meščanstvu je Bog dal nalogo, da na novo pregradi družabni sestav. Kako je meščanska plast to svojo zgodovinsko nalogo rešila? Zgradila je kapitalizem — uzakonila je vlado stroja nad človekom — poteptala je čast dela, pravice družine, svobodo človeka. Zakaj tako? Ker je mlado meščanstvo bilo brez božjega duha, ker ni imelo v sebi več Kristusovega ognja. Dokler je v središču sveta stal Kristus, dokler se je človek oziral nanj pri delu in življenju, — je bilo človekovo življenje sveta vrednota, je delavska družina uživala pravico, je delo bilo prava čast. Liberalno meščanstvo pa je postavilo v središče sveta Mamona. Nanj se je oziralo in se ozira pri delu in življenju — in zdaj je človek vreden, v kolikor nosi profit, družina se ceni, v kolikor nudi udobnost in profit, delo se ocenjuje le po dobičku.

Delavski stan stoji pred nalogo, ki je silno važna, odločilna, a težka. Zgraditi mora nov svet. Zato pa mora združiti razpršene sile, strniti jih v enotno bojno četo, ki bo žvela enotno življenje iz Boga, bo črpala veselje, pogum in krepak optimizem iz božjih studencev. Delavski stan mora sredi podirajočega liberalnega, Mamona služkečega sveta zgraditi občestvo vseh delavcev, pravo družino, zvezano v enoto po skupnih žrtvah, po skupnem stanovskem ponosu, po bratski ljubezni.

Česa nam je najprej treba? Mar tega, da štejemo glasove, da preštujemo naše tisoče? Ne, ne! V naših vrstah naj zaživi nov duh! Slovenski narod naj razvije in razmahne krepke peroti, ki ga poženo v svetlejšo bodočnost: Ta silna perot naroda bodi živo katoliško občestvo delavcev.

Z globokim veseljem ugotavljamo: Ta novi, mladi duh že živi! V skupinah Krekove mladine, v krožkih naših najboljših tovarišev, ki so razsejani širom Slovenije, se drami in oživlja široke vrste. V tem, da ta duh vseobsežne, revolucionarne katoliške misli prešine ves naš delavski stan — v tem je naše upanje! In to je prava pot v bodočnost.

Političen pregled.

Prošli teden je Stjepan Radić s svojim klubom prešel iz »najostrejšee« opozicije v vlado. Skok je bil zelo lahek. Radić sam se sicer tega skoka osebno ni udeležil, ampak je moral ostati samo zadaj za opazovalca. Nova vlada nima najboljših izgledov za delo v parlamentu. Razkroj, ki se je v njem začel, gre nevzdržno naprej. Brezdvomno je, da bo nova vlada zelo kratko časa na vladi in da bo sledilo, kar mora slediti: nove volitve, ki se bodo vršile tekom prihodnje zime.

Vsa pozornost je obrnjena na dogodke 5. maja. Takrat se bo sestala narodna skupščina in gotovo je pričakovati posebnih dogodkov. Od razvoja borbe Pašić-Jovanović je odvisen tudi obstanek sedanje vlade.

Veliko pozornost je vzbudil dr. Koroščekov govor na občnem zboru JKZ, na katerem je odločno izjavil, da bo SLS podpirala vse tiste činitelje, ki se bore proti korupciji in nastopila proti tistim, ki se bore s »parlamentarizmom« proti kralju. Izjavil je, da smatramo Slovenci v času, ko se zbirajo korupcionisti, za potrebno, da se odkrito, kakor vedno in kakor je potrebno, postavimo za našega kralja.

Iz Amerike so prispela poročila, da so se uredili naši dolgovi Ameriki in da znašajo 66 milijonov dolarjev. Dolg je treba plačati v 62 letih.

Generalna stavka na Angleškem.

1. maja je pričela na Angleškem stavka rudarjev, ki se je vsled skrajne nepopustljivosti podjetnikov razvila v generalno stavko vsega angleškega delavstva. Vlada se je do zadnjega trudila, da bi dosegla vsaj začasen sporazum in tako rešila Anglijo pred nedoglednimi posledicami, toda kapitalistični podjetniki so bili popolnoma neodjenljivi. 1. maja so izprli vse rudarje. Vsled tega so ponoči na 1. maj pričeli stavkati tudi železničarji, brodarji in vsi drugi transportni delavci, dalje delavci po tekstilnih tovarnah, tiskarji in kovinarji. Vsega skupaj je stopilo v stavko nad pet milijonov angleških delavcev. Posluje edinole zdravstvena služba in obrati za preskrbovanje z živili. Deloma je vzdržan tudi še poštni in brojavni promet. Vodstvo delavskih organizacij je s prvimi uspehi stavke popolnoma zadovoljno. Stavka skoro vse delavstvo po vseh panogah, katere so proglasile stavko. V boju bo mogoče vztrajati angleško delavstvo brez tuje pomoči najmanj 5 do 6 tednov.

Stavka ima pa tudi mednarodni pomen in posledice se ne bodo poznale le na Angleškem. Za angleškim delavstvom stoji mednarodna strokovna zveza z vso svojo moralno in denarno pomočjo, ki znaša 200 milijonov holandskih goldinarjev (1 holandski goldinar = 23 dinarjev). Mednarodna strokovna zveza je poslala že povsod okrožnico, naj delavstvo vesoljnega sveta podpre svoje angleške tovariše. Tudi nemške rudarske zveze so že ukrenile vse, da preprečijo prevoz premoga na Angleško za čas stavke. Komunistična internacionala v Moskvi pa bo skušala sestaviti iz zastopnikov 2. in 3. internacionale odbor, ki bo preskrbel sredstva za podporo angleškim delavcem.

Vse življenje se je vsled stavke hitro izpremenilo. Železniške postaje so prazne, ves javni promet na ulicah je ustavljen, ljudje morajo hoditi peš. Kljub temu se dosedaj še nikjer ni kalil mir. Vse se vrši popolnoma mirno.

Vlada je ukrenila obsežne ukrepe, da ne bi prišlo do zastoja v preskrbovanju z živili. Tu so tudi delavci obljubili svojo pomoč. Vlada je organizirala prostovoljne delavce, ki pomagajo pri vzdrževanju reda. Javljajo se vsak dan številni brezposelni. Vojaštvo je mobilizirano in je zasedlo vse važnejše obrate, železnice stoji pod državnim nadzorstvom. Redno se vrši le dovoz živil.

Splošna stavka bo imela nedogledne posledice in je za mirne Angleže nekaj nerazumljivega in strašnega. Kdor pa je pazno in s socialnim raz-

umevanjem motril ves potek pogajanj in videl naravnost otročje nastope vlade, ki je bila brez moči napram brezobzirnemu nastopanju podjetnikov, ta ve, da je moralo angleško delavstvo izbrati le smrt ali energičen odpor. Ta stavka je glasen opomin vsemu kapitalističnemu svetu in boj angleških rudarjev bo za vse države imel zgodovinske posledice. Tu ne gre več le za znižanje delavskih plač, tu gre za temeljne nazore o ureditvi modernega gospodarstva in družabnega reda. To je gigantski boj, v katerem sta trčila skupaj dva nazora, dva svetova.

* * *

Vzroki rudarske krize v Angliji.

Položaj rudarske industrije je bil na Angleškem že pred vojno precej resen. Že takrat je pojemale povpraševanje po angleškem premogu v inozemstvu, ker so se pričela izrabljati številna nova rudniška polja v Ameriki in na Kitajskem. Na drugi strani pa so pričela izpodrivati potrebo po premogu elektrika in uporaba petroleja in bencina po obratih. Po vojni se je kriza še stopnjevala, razen malih presledkov, ko je vladala premogovna kriza v ruskem ozemlju. Povišanje delavskih plač, katere so si znale pridobiti angleške rudarske organizacije, pa je zvišalo cene premogu in vsled slabe organizacije številnih podjetij se je število zaposlenih delavcev zvišalo, dočim je produkcija premoga padla. Strokovne organizacije rudarjev so zato predlagale »nacionalizacijo« rudarskih podjetij, s čimer bi se poenostavilo izrabljanje premogovnega bogastva, ob enem bi pa na ta način imela zaenkrat prvo besedo vlada, katera bi mogla izvesti temeljito reorganizacijo vsega premogarstva in tako rešiti krizo. Vendar so ti predlogi ostali brezuspešni. Podjetniki so hoteli doseči le zvišanje produkcije pri dosedanjih plačah, razširiti delovni čas in razbiti tudi enotnost rudarskih strokovnih organizacij. Jasno je bilo, da takih predlogov kapitalistov, ki hočejo, da bi vso težo krize plačevalo edinole delavstvo, rudarji niso mogli sprejeti.

Začasno je rešila krizo vlada na ta način, da je dajala država subvencijo industriji. Na vsako tona prodanega premoga je od julija lanskega leta prišlo 3 šilinge državne subvencije. S 1. majem letos pa je potekla podpora države in tako je kriza znova planila na dan. Država je zanaprej odrekla podporo, ker s tem težkemu položaju ni bilo dosti pomagano in država takega bremena tudi dalje časa ni zmogla. Podjetniki pa so v svojih zahtevah po znižanju plač ostali nespravljivi in tako se je delavstvo odločilo, da se s skrajno silo postavi v bran.

Mednarodni urad dela za kmetijske delavce.

Nekatere države sveta se pod pritiskom povojnih razmer in mednarodnega gibanja delavskih strokovnih organizacij, posebno še radi revolucionarnega razpoloženja delavstva v nekaterih državah, izvedle zelo moderno socialno zakonodajo, ki obsega tudi kmetijsko delavstvo. Dejstvo je, da je v tem pogledu naša država na zadnjem mestu. Če se je kaj storilo za druge kategorije pri nas, je ostalo kmetijsko delavstvo vprašanje nedotaknjeno. Znano je prizadevanje »Jugoslovanske strokovne zveze« za

uzakonjenje viničarskega reda, ki je pa ostal do danes samo še predlog, ki leži v predalih vlade, kaj šele, da bi se ostale soc. zakone raztegnilo na ta, do danes najbolj zapostavljeni in bedni stan.

Pred časom se je ravnatelj Mednarodnega urada dela mudil v Belgradu in si je ob tej priliki lahko na lastne oči prepričal o reakcionarstvu naše vlade, ter videl kako zevajo socialne rane, posebno našega kmetijskega delavstva. Ker vlada podobno stanje tudi v nekaterih drugih državah, se je začel Mednar. urad dela v Ženevi intenzivneje baviti s kmetijsko-delavskim vprašanjem.

Naša »Strokovna zveza viničarjev in kmetijskih delavcev« je prejela zadnje čase več pisem in vprašanj od Mednar. urada dela, izmed katerih pričujemo danes resolucijo sedmega zasedanja konference in pismo ravnatelja Alberta Thomasa.

Resolucija

sedmega zasedanja Mednarodne konference dela, nanašajoč se na proučevanje delovnih pogojev kmetijskih delavcev z dne 2. junija 1925.

»Uvažujoč dejstvo, da je delavska delegacija pri mirovnih pogajanjih predvidevala prav tako (varstvo) zaščito kmetijskih kakor tudi industrijskih delavcev in da je dvor mednarodnega sodišča potrdil to željo pogodbenikov, uvažujoč dalje ta sklep in glavna načela delavske delegacije, morajo poljedelški delavci biti zastopani v raznih korporacijah mednarodne organizacije dela.

Uvažujoč z druge strani dejstvo, da poedini značaj kmetijskega dela in brezmejna različnost kategorij kmetijskih delavcev v vseh deželah nudi posebno zamotane in kočljive probleme organizacije in zastopstva teh delavcev in da je potrebno, da se izognemo morebitnim nesporazumljenjem ali celo sporom, da moremo dalje dobro spoznati dejstvo, vabi konferenca Administrativni svet, da naloži mednarodnemu uradu dela, naj ta pripravi in da v najkrajšem roku izžrpnoro poročilo: katere različne kategorije kmetijskih delavcev vseh dežel obstoje, kako so (na kakšnih načelih) organizirani in kako so (če so organizirani) zastopani bodisi v narodnih institucijah, bodisi v mednarodni organizaciji dela.

Omenjeno pismo naši organizaciji kmetijskih delavcev pa slove:

Gospod tajnik!

Tekom zadnjega svojega zasedanja je mednarodna konferenca dela soglasno sprejela resolucijo, ki nalaga mednarodnemu uradu dela, da izpelje (izvede) anketo o položaju in načelih organizacije kmetijskih delavcev vseh dežel (držav).

Kot direktor mednarodnega urada dela želim izpolniti nalogo, ki mi je poverjena v zmislu te resolucije; zato želim obdržati v pregledu organizirane delavce vsega sveta. Radi tega apeliram na Vaše sodelovanje. Za delavce je največjega pomena, da se kmetijski problemi kar najgloblje proučavajo. Naj mi bo dovoljeno razložiti zmisel resolucije, ker smatram za poizkus, ustanoviti organično in sistematično podlago diskusij o problemih agrarnih delavcev vsega sveta. Ko bomo poznali vse grupe kmetijskih delavcev, ki eksistirajo, njihov način organizacije, narodno (državno) zastopstvo in socialne in pravne pravice, ki jih uživajo, tedaj bomo mogli raziskovati, kako bi te grupe najbolj mogle biti mednarodno zastopane in, če je to mogoče, na primernejši način, kakor je bilo to dosedaj. Moje mnenje je, da je mednarodna organi-

zacija dela specialno (prav posebno) poklicana (da ima pravico in dolžnost), da z uspehom zanese v mednarodno področje kmetško-delavske probleme, in sicer tako po svoji konstrukciji, ki predvideva direktno zastopstvo delavcev celega sveta, kakor tudi z ozirom na pridobljene izkušnje. Po mojem mnenju je brez dvoma, da se ti problemi mednarodnega značaja (mednarodno lice). Enostavno dejstvo, da se gotova hranila ne porabijo v lastni deželi, ampak da se izvažajo, dokazuje, da so tudi kmetški delavci podvrženi igračkanju gospodarskih sil, ki posredujejo med dež. člani. Je torej v interesu teh delavcev, da proučujejo, kako bi mogli najbolje spoznati vse svoje ostale koristi in prodreti s svojimi zahtevami s pomočjo skupne mednarodne akcije, da se izognejo izpostavljanju nepotrebnih malenkostnih organizacijskih napak.

Prepričan, da mora biti naša prva skrb, dobiti točno poročilo o organizaciji kmetških delavcev vseh dežel, sem se odločil poslati različnim kmetško-delavskim društvom priloženo vprašalno polo.

Zasebno želim spoznati natančno situacijo malih poljedelcev in malih zakupnikov v okrilju organizacij kmetških organizacij.

V tem slučaju bi bilo mogoče dobro, da bi se jaz obrnil na kako kmetško-delavsko organizacijo te vrste, da dobim informacije, potrebne mojemu službovanju. Zelo veliko bi mi koristile tozadevne informacije, ki bi mi jih Vi dali.

Sprejmite, gospod tajnik, izraze najgloblje vdanoosti

Albert Thomas.

Ker bo imela v bodoče na mednarodnih konferencah svojega zastopnika (kar dosedaj ni bilo), tudi naša Mednarodna zveza krščanskih strokovnih organizacij, v osebi tovariša Schererja, bo imel on priliko osebno na mednarodnih konferencah podpirati zahteve naših viničarjev in kmetških delavcev, katere pošlje z obširnim poročilom v Ženevo naša organizacija. Tako se bo razpravljalo v bodoče o našem kmetško-delavskem in viničarskem vprašanju tudi pred mednarodnim forumom.

Naša proslava 1. maja.

Ljubljana—Vič. Krščansko socialistično delavstvo iz Ljubljane in z Viča je proslavilo 1. maj na sledeči način: Ob 7 zjutraj je čital č. g. p. Engo Klasing v cerkvi na Rožniku sv. mašo, pri kateri je pel viški pevski zbor. Pred sv. mašo je imel g. pater vsebinsko globok, lep govor, nastojen na Slomškove besede: »Zvonovi zvonite, na delo budite, ker prazno je delo brez sreče z nebes.« Cerkev je bila polna delavstva. Po sv. maši je otvoril tajnik SZTD Peter Lombardo majniško zborovanje, kateremu je prisostvovalo do 160 ljudi. Govoril je France Žužek, ki je v 20 minutnem govoru pojasnil pomen proslave 1. maja in pomen strumnih delavskih političnih, strokovnih kulturnih in gospodarskih organizacij. Po njegovem govoru je tov. Lombardo s kratkimi besedami zaključil zbor. — Ker se je zborovanje vršilo v bližini gostilniškega vrta, na katerem je vladalo že precej »lepo« razpoloženje, zato je bil glavni govornik zelo kratek, ker je zborovalce motilo več harmonik in prostor ni bil pripraven za resna razmotrivanja. JSZ bo za prihodnje skrbela, da postane praznovanje 1. maja na Rožniku resna manifestacija našega delavstva.

D. M. Polje. Krščansko socialistično delavstvo vevške papirnice je tudi letošnji maj praznovalo zelo slovesno. Obrat v papirnici je počival. Že na vse zgodaj nam je budnica oznanjala prvi maj po vseh vaseh. Ob 8 pa se je začelo delavstvo zbirati ter je nato z godbo in druzično zastavo na čelu v dolgem sprevedu odkorakalo v cerkev k

sv. maši, katero jebral g. kaplan Širaj za umrle člane delavske organizacije. Po maši so se manifestanti podali nazaj pred Ljudski dom, kjer je imel govoriti načelnik SLS g. dr. Korošec. Njegov prihod je nabito polna dvorana navdušeno pozdravila. Predsednik krščansko socialistične strokovne zveze papirničarjev tov. Kukovica je otvoril zborovanje, pozdravil vse navzoče, posebno pa g. dr. Korošca in mu podelil besedo. Dr. Korošec je v krasnem govoru navduševal delavstvo za velike socialne ideale. Po govoru se mu je predsednik iskreno zahvalil, nakar je predlagal načelnik krajevnega odbora SLS zaupnico Jugoslovanskemu klubu, ki jo je zbrana masa soglasno sprejela. Načelnika dr. Korošca je pozdravil tudi g. župan Gartoža. Pri proslavi je neumorno svirala domača godba pod vodstvom tov. F. Svetka. Popoldne smo priredili izlet k Sv. Jakobu ob Savi. Proslava 1. majnika se je izvršila v najlepšem redu in zato pomnoženo orožništvo ni imelo nikaškega opravka.

Preska. Pri nas smo praznovali prvi maj sicer tiho in mirno, toda lepo in našim razmeram primerno. Zjutraj ob pol 7. uri smo imeli v župni cerkvi v Preski sv. mašo za žive in mrtve naše člane. Po sv. maši smo imeli v društvenem domu shod, na katerem nam je naš poslanec Fr. Smodej v enournem govoru razlagal sedanjí politični položaj ter odnošaje delavstva napram politiki. Razni materialistični delavski voditelji so delavstvu obetali vse mogoče in nemogoče

in tam jih je požrl volk. Zastonj je bilo gospodarjevo božanje, nič ni izdal strah pred volkom. Bile so, se zdi, neodvisne koze, ki so hotele na vsak način živeti na prostem zraku in v svobodi.

Dobri Seguin, ki ni razumel živalske narave, je bil propadel. Rekel si je:

»Vsega je konec. Kozam je dolgčas pri meni, niti ene ne bom več redil.«

Vendar pa še ni obupal; na enak način je že zgubil šest koz, pa je kupil še sedmo; sam topot si je izbral še popolnoma mlado, da bi se lažje privadila pri njem.

Jož, Gringoire, če bi ti vedel, kako ljubka je bila Seguinova kozica! Kak nežen glasek je imela! Kakšno bradico kot mlad oficirček, črne škornjice, zavihane roge in dolgo belo dlako, lepo široko sukno. Skoraj tako ljubka je bila kot Esmeraldin kozlič, saj se spominjaš, Gringoire? Zraven pa še pohlevna, nežna, pustila se je mlesti in se pri tem ni genila, ni poskočila z nogo v lonček. Za snesti je bila ljubka!

Seguin je imel za hišo majhen, s trnjem ograjen prostor. Sem je zapril svojo novo gojenko. Privezal jo je na kol sredi najlepše trate, ji pustil dolg vrv, in sempatja je prišel pogle-

dat, če ji je dobro. Kozica je bila presrečna in je tako zadovoljno mulila travo, da je bil Seguin vznemirjen. »Tako nazadnje sem le našel eno, ki ji ni dolgčas pri meni!« si je mislil ubogi mož. Seguin se je motil; njegovi kozi je bilo dolgčas. Nekega dne je gledala gore in si rekla: »Kako lepo mora biti tam gor! Kako veselo bi skakala po pustinji brez tega prokletega povodca, kj me davi za vrat! Naj se paseta v ograji osel ali vol... Kozi pa je treba razsežnih dalj.« Od tega dne se ji je trava v ogradi zdela pusta. Postal je dolgčas. Hujšala je in mleko se ji je sušilo. Ves dan je vlekla za povodec, obračala glavo proti goram, nosnice so se ji širile in žalostno je meketala... Smilili se mu je morala, kdor jo je videl. Seguin je kmalu opazil, da njegovi kozi nekaj manjka, ni pa mogel uganiti kaj... Nekega jutra jo je nehal molsti in tedaj se je koza obrnila k njemu in mu rekla po domače: »Poslušajte, gospod Seguin, meni je dolgčas pri vas. Spustite me v gore!«

da njegovo gibanje ozeleni in zbrsti k boljšemu življenju, da naše trdo delo zadobi več veljave in priznanja. Zelenje in cvetje pa naj tudi opominja našo mladino, ker je bil naš letošnji 1. maj posvečen posebno mladini, iz katere naj požene in vzbrsti mogočno drevo kršč. socializma, ki bo kljubovalo vsem viharjem. Da bo pa tej nalogi kos, je treba trdega, neizprosne dela s samopremagovanjem v res krščanskem zmislu. Rek: »Ljubi svojega bližnjega« mora dobiti polno veljavo, da bo delavec veljal za božje stvarstvo, ne pa za stroj, ki bi samo posameznikom kopičil kapital. Da pa bo to mogoče, se moramo združiti v strumne organizacije. Mladina na dan! Izboljšuj in pili hibe v našem gibanju, usposablaj se za to vzvišeno nalogo, kar boš najlažje storila v delu za našo celokupno bodočnost! V ostalem je bilo dirigiranega na Jesenice več orožnikov.

Trbovlje. Naš delavski praznik smo prav lepo praznovali. Sv. mašo je daroval č. g. Medvešek. Po sv. maši se je vršil članski sestanek v Društvenem domu. Na sestanku je govoril glavni tajnik JSZ tov. Gajšek, ki je v lepem in stvarnem govoru članom obrazložil pomen 1. maja. Del govora je posvetil tudi Krekovi mladini, orisal njeno veliko nalogo v bližnji bodočnosti in apeliral na naše Krekove, da gredo s pogumom in veseljem na delo. Tov. Gajšku se najlepše zahvaljujemo, da se je udeležil našega praznika in bival ves dan med nami. Želimo, da pride še večkrat med nas. — Tovariši, mi pa na delo v svoji organizaciji. Težke čase smo že preživeli, bližnja bodočnost nam ne kaže nič boljsega. Treba je, da se svojih dolžnosti v polni meri zavedamo in ne prestando kujemo v svoji organizaciji lepšo bodočnost. Zavedajmo se, da bomo toliko pomenili in toliko pridobili, kolikor bomo sami z organizacijskim delom zaslužili. Pri proslavi je bila udeležba dokaj slabša kot prejšnja leta in nam daje to dejstvo slabo izpričevalo. V najkrajšem času moramo s požrtvovalnim delom to popraviti.

Mežiška dolina. Krščanski socialisti smo praznovali 1. maj letos skupno sredi Mežiške doline na Poljani pri podružnici prevaljske farne cerkve. Ob 9 je bila sv. maša z lepim, dnevu primernim cerkvenim govorom. Po cerkvenem opravilu se je vršilo zborovanje na prostem. Govorila sta predsednik skupine Prevalje Jurij Kugovnik in naš poslanec dr. Gosar. Kratkočasil nas je mežiški tamburaški zbor, kateremu gre vsa čast. Le žal, da se ni proslava vršila tudi popoldan s kako predstavo. Veselo in dostojno smo praznovali 1. maj. Proslava bi se lahko vršila še lepše in v večjem obsegu, ako bi bilo med tukajšnjim delovnim ljudstvom več de-

A. Daudet:

Koza gosp. Seguina.

(Iz zbirke »Pisma iz mojega mlina.«)
Torej ostaneš vedno enak, ubogi moj Gringoire!

Vidiš! Na ponudbo imaš lepo mesto novičarja pri uglednem pariškem časniku in ti si jo upaš odbiti... Tak oglej se vendar, nesrečnež! Oglej si svojo preluknjano sukno, raztrgane čevlje, suhi obraz, ki je živa lakota. Tako daleč te je že pripeljala strast do lepih verzov! Toliko si zaslužil v desetih letih, ko si zvesto služil gospodu Apolu... Kaj te ni prav nič sram?

Tepec, postani vendar novičar! Postani novičar! Zaslužil boš lepe denarce, jesti boš lahko hodil k Brebant in vsak mesec si boš lahko kupil novo pero za klobuk...

Ne? Ti nečeš? Praviš, da hočeš do konca ostati prost... Nu, prav, povedal ti bom zgodbo o kozi gospoda Seguina (izg. Segéna). Boš videl, kam pripelje želja po svobodi in prostosti.

★

G. Seguin ni imel sreče pri kozah. Ob vse je prišel na enak način: lepega dne so raztrgale vrvi, na katere so bile privezane, zbežale v gore

»Aj, moj ljubi Bog! Tudi ona!« je zakričal Seguin ves presenečen in skledica mu je padla iz rok; potem pa se je vsedel v travo poleg koze in ji govoril:

»Kako, Belica moja, tak me hočeš zapustiti!«

In Belica je odgovorila:

»Da, gospod Seguin!«

»Mari ti manjka trave?«

»Oj ne, gospod Seguin!«

»Morda si prekratko privezana; ali češ, da ti podaljšam povodec?«

»Ni vredno, gospod Seguin.«

»Tak, kaj pa češ potem? Česa ti manjka?«

»V gore hočem, gospod Seguin.«

»Ampak, nesrečnica, saj še ne veš, da je v gori volk... Kaj boš naredila, ko bo prišel?«

»Z rogovi ga bom, gospod Seguin.«

»Mar je volku tvojih rogov. Požrl mi je že koze, ki so imele vse drugačne rogove kot ti... Vidiš, ona uboga stara Renetka, ki je bila močna in hudobna kot star kozel. Vso noč se je bila z volkom... potem pa, zjutraj, jo je volk požrl.«

»Revica! Uboga Renetka! Pa kaj zato, gospod Seguin, spustite me v gore!«

(Nadaljevanje.)

lavske zavesti. Gg. govornika sta nam pokazala pravo pot, katere naj se držimo, da pridemo do zadovoljnejšega življenja. Delajmo v prihodnje na to, da izgine iz naših vrst nedoslednost in malodušnost. Prihodnji praznik dela moramo praznovati v pravem pomenu, kakor je rekel dr. Gosar. Zato naj rodi letošnji 1. maj ta sklep, da v bodoče s požrtvovalnim delom dvignemo našo organizacijo in naš kršč. soc. delavski pokret v mežiški dolini.

Ljutomer. Naše okrajno glavarstvo je tolmačilo naredbo notranjega ministva glede praznovanja 1. maja ostrejšje ko druge lokalne oblasti. Dočim so v Ljubljani, Mariboru in v industrijskih središčih svirale v jutranjo zarjo 1. maja delavske godbe, je bila ljutomerski godbi budnica zabranjena. Česa se je neki balo ljutomersko okrajno glavarstvo, da je ministrsko naredbo tako strogo tolmačilo? — Ljutomerska skupina Strokovne zveze viničarjev pa je proslavila majski praznik slično šentmiklavški na prvo majsko nedeljo, dne 2. maja v Slavnjaku nad Ljutomerom, kamor je prišlo pred viničarji tov. Ivana Husjaka okrog 160 viničarjev in viničark. Zborovanje je otvoril ob 3 popoldne tamburaški zbor naše »Krekove mladine«, zaigravši lepo koračnico. Predsedujoči tov. tajnik Peter Rozman je nato podal besedo tov. Žužku iz Ljubljane, ki je pojasnil pomen proslave 1. maja iz delavskih, gospodarskih, političnih, kulturnih in socialnih ozirnov, opisujoč, kaj čaka še viničarsko organizacijo v bodočih dneh, ako hočemo, da bo naš skupni napor rodil uspešen sad. Za njim je govoril tov. Rozman, pojasnjujoč vsesplošne težave in kazoč na delne uspehe, ki jih je organizacija že dosegla. Viničarsko ljudstvo se probuja, organiziralo se bo in v poštenem boju bo tudi zmigalo. Po zborovanju je tamburaški zbor zaigral v splošno zadovoljnost še nekaj komadov, neorganizirani viničarji so pristopali nato v zvezo, drugi pa so prispevali po svojih močeh za tiskovni sklad »Pravice«. — Zborovanje je uspelo izredno dobro in viničarji so se razhajali v prazničnem razpoloženju.

Sv. Miklavž pri Ormožu. Viničarji od Sv. Miklavža, Sv. Bolfenka in od Svetinji smo proslavili praznik dela na prvo majsko nedeljo po rani sveti maši s tem, da smo priredili v društvenem domu lepo uspelo zborovanje. Ob polni dvorani viničarjev in viničark je tov. Peter Rozman s kratkim pozdravom otvoril zbor in podal besedo tov. Francetu Žužku iz Ljubljane. Le-ta je v svojem govoru orisal trnjevo pot delovnega ljudstva vobče, viničarjev posebej, pozivajoč prisotne, naj store vse mogoče korake, da se viničarji iz zelene Štajerske zbero do zadnjega v strokovno močno organizirani armadi, ki bo nezlomljiva in ki bo zmožna, priboriti viničarjem njihove pravice. Organizirana moč viničarjev in božji blagoslov — to sta činitelja, ki zamoreta trajno in uspešno kronati viničarska stremljenja s krono zmage. — Govor je napravil na prisotne mogočen utis. Za njim se je oglasil k besedi g. župnik, navajajoč nekatere stvarne pripombe in pozivajoč prisotne, naj v svojih stremljenjih čuvajo duševno občestvo vseh delovnih stanov šmiklavške fare, kar bo viničarska zveza, sloneča na načelih krščanskega socializma tudi storila. H koncu je predsednik zborovanja, tov. Peter Rozman, obrazložil prisotnim baš peče vprašanje enotnega delovnega časa za viničarje in z lepimi besedami zaključil zborovanje, ki naj mnogo pripomore k temu, da se viničarji končno vsi do zadnjega organizirajo.

Na Sv. Joštu.

Lepo je praznovala praznik dela Krekova mladina dne 2. maja pri Svetem Joštu. Kljub neugodnemu vremenu so prihiteli iz vseh krajev člani in članice ter prijatelji naše delavske mladine, kakor tudi stari in mladi borci za ideje krščanskega socializma. Ob 9 popoldne je daroval č. g. p. Rupert med sviranjem jeseniške delavske godbe sv. mašo. Prelep govor, v katerem je naglasil, da je bodočnost

v rokah delavske mladine, ako bo prav razumela pomen krščanskega socializma ter pravo ljubezen do bližnjega, je napravil na vse globok utis. Po sv. maši se je zbralo za cerkvijo okoli 300 ljudi, katere je pozdravil ter otvoril zborovanje predsednik Krekove mladine tov. Franc Kordin. Za njim sta govorila bivša Krekova učenca, ki sta se mnogokrat ravno na tem mestu vžigala ob navdušenih Krekovich besedah, še gg. dr. Igo Šiler in prof. Evgen Jarc. Pri njihovih izvajanjih nam je, zlasti starejšim Krekovecem, prišlo živo v spomin, kako je pokojni dr. Krek vodil krščansko socialistično delavstvo v naravo, na griče, jih tam zbiral okoli sebe, vzgajal v duhu krščanskega socializma ter navduševal za strokovno organizacijo, kjer naj bi se zbiralo ter delovalo za dosego svojih pravic. K besedi se je oglasil tudi tov. Hlebec iz Stražišča pri Kranju, ki je navzočo mladino navduševal, da je le v duhu Krekovem ter v duhu krščanskega socializma delavstvu zasigurana boljša bodočnost. V imenu krščanskega socialističnega dijaštva je pozdravil zborovalce tudi tov. medicinar Tomaž Furlan.

Po končanem zborovanju je na planem igrala jeseniška godba, mladina pa se je šla razvedrit v prosto naravo, zakurila kresove in se ni menila za dež, ki je po malem rosil. Vladovalo je izborna razpoloženje.

Uspeh tabora na Sv. Joštu je bil lep. Želja za izobrazbo delavske mladine se je nje resničnim prijateljem ta dan postoterala. Sklep je storjen. Krekova mladina mora s taborom na Sv. Joštu na podvojeno delo.

Naše ceste.

Z ozirom na splošne pritožbe zoper slabe ceste in pota v Jugoslaviji, si usojam izraziti nekaj svojih misli o vzdrževanju cestnih prog v Sloveniji in o težnjah cestarskega stanu.

Kot mnogoletni upravitelj gotove cestne proge sem se vedno prizadeval obdržati jo v dobrem stanju, kar mi pa pri današnjih razmerah ni več mogoče, ker ne dobim materiala, ki je za vzdrževanje ceste neobhodno potrebno.

Ljudstvo je mnenja, da smo slabih cest krivi cestarji, kar pa ni res, ker mi vršimo svojo dolžnost z večjim naporom kakor kdaj poprej. To krivdo je iskati drugod. Brez zadostnega materiala in delavskih moči se ceste ne bodo zboljšale nikdar.

Današnji avtomobilski promet zahteva čisto nov način vzdrževanja, posebno glavnih prog — državnih cest, ker avtomobilski promet je vsak dan večji.

Prvo in poglavito je, da ima cestar več vrst gramozov na razpolago, da istega v mokrem vremenu posuje v nastale jame, posebno spomladi in v jeseni in sicer v toliki množini, da je cesta obokana (napeta), tako da jo nagel dež opere in ko se postrže blato, se cesta lažje osuši.

Da pa ostane kamenje na mestu, bi bilo najboljšje, da bi imela vsaka gradbena sekcija svoj parni valjar, kateri bi cirkularno ob mokrem vremenu iz kraja v kraj. To bi se izplačalo, ker gladke ceste avto ali težko naložen voz ne pokvari, pač pa, kadar postane jamasta in tako nastanejo potem celi jarki, ako nima cestar gramozov na razpolago. To upravičuje tudi dejstvo, da kadar cestar posuje cesto, leti pri nagli avtomobilski vožnji gramoz kakor listje na vse strani; pride težak voz, ga zdrobi na nepotrebnem mestu, in tako se uničuje material brez večje koristi. Iz tega je razvidno, da je nujno potrebno valjanje vsaj državnih cest. Odobravam kritiko javnosti in strokovnjakov zoper slabe ceste. Ob enem pa pričakujem zanimanje in nasvete za zboljšanje cestnih prog, dokler popolnoma ne propadejo.

Kakšne so bile ceste v Sloveniji še leta 1920 ob priliki potovanja naše kralja in kakšne so danes? To sliko si naj napravi vsak sam!

Imel sem priliko v tujih državah videti gradbe cest in njihovo vzdrževanje. Pri nas o tem ne moremo dosti govoriti, dasiravno imamo v Sloveniji dovolj gramozov, seveda ne še na cestah. Kaj pomaga znanje strokovnjakov, ako od zgoraj ne dobimo zadost-

nega kredita. Ako bi se enkrat temeljito popravilo, potem bi bili stroški zopet manjši.

Da se reši državna in ljudska last nadaljnega propada, je treba razmišljati, kako bi se to najlažje storilo. Načinov je več, kar pa prepustim vladnim organom v presojevanje. Zeleti je samo, da bi se ceste dvignile zopet v ono stanje, v katerem so bile pred leti, nam cestarjem pa nudila taka eksistenca, da bi lahko živeli pošteno življenje v človeški družbi, ker cestarski stan je ravno tako potreben za splošno korist, kakor vsak drugi stan. Ker pa danes vsega tega ni, zato naš ugled gine. Izplačane ne dobimo niti dolžne razlike (diference na plačah od leta 1923/24). Dolžnosti imamo velike, pravice majhne. Kje je naš službeni znak, kateri je predpisan v službi, zakaj imajo istega že v nekaterih pokrajinah Jugoslavije?

Kaj se je ukrenilo glede naših, od Društva drž. cestarjev, ponovno predloženih zahtev in prošelj? Vemo, da se je za nas zavzel v parlamentu g. poslanec ing. Serbec, samo da ne bi naletel na gluha ušesa. Ako se zahteva od nas cestno policijska služba, naj se nam tudi da, kar nam po pravici pripada.

Pred leti smo dobivali tudi nagrade ob novem letu po zaslugi. Enako tudi od avtomobilskega kluba ter telegrafičnega in telefonskega oddelka. Vse to je sedaj odpadlo.

»Jugosl. avtomobilski klub« sicer razpisuje nagrade cestnim mojstrom, ne upošteva pa tudi tistih organov, kateri na cestah težko delajo in trpijo.

Zakaj se tudi pravilno ne upošteva možnost posameznikov za napredovanje, kakor je to pri drugih kategorijah?

Imamo upanje, da se vse zgoraj označeno s časom popravi, upati je pa tudi, da se stanje izpremeni, ko izide novi cestni zakon.

Želim, da se znanprej merodajni činitelji za to vprašanje bolj zanimajo, posebno, da posvečajo vso pozornost za naše ceste, kakor za naše prošnje za zboljšanje položaja vsi narodni poslanci brez izjeme. **Državni cestar.**

Tedenske novice.

Prosvetni dan v št. Vidu nad Ljubljano. 16. maja priredi »Prosvetna zveza« v Ljubljani Prosvetni dan v št. Vidu nad Ljubljano ob priliki 60 letnice Blaž Potočnikove čitalnice, 20 letnice Orla in blagoslovitve novega doma.

Zadoščenje g. poslancu Fr. Kremžarju. V »Delavski Politiki« od 3. t. m. je objavljena sledeča izjava: »V 66. št. »Delavske Politike« z dne 22. marca smo pod naslovom »Gospod Kremžar, odgovorite!« prinesli članek, v katerem smo nar. poslancu g. Fr. Kremžarju očitali, da je kot poslanec v svojem govoru v narodni skupščini zamolčal manipulacije pri TPD, češ, da so mu bili znani slučajji Vajta, Mika Ilič, Kaufman itd. Izrecno smo naglašali, da je g. poslanec Kremžar o vseh teh aferah imel v rokah dokaze, ki pa da jih ni hotel prinesiti na dan. Z ozirom na to smo v omenjenem članku opozarjali javnost in jugoslovanske liste na očitke, ki smo jih priobčili proti g. poslancu Kremžarju. Danes izrecno izjavljamo, da so vsi ti naši očitki in napadi na g. poslancu Kremžarja bili popolnoma brez podlage, da nam niti en slučaj ni znan, kjer bi g. poslancu Kremžarju mogli očitati, da ni vršil svoje poslanske dolžnosti, kamoli da bi bil »študent« TPD ali sicer kakorkoli omadeževan. Javno obžalujemo svoj omenjeni članek ter prosimo vse čitatelje, ki bi si bili morda na podlagi omenjenega našega članka ustvarili o g. poslancu Kremžarju napačno in krivično mnenje, naj vzamejo na znanje, da je naš omenjeni članek v pogledu g. Kremžarja slonel v vseh svojih izvajanjih in sklepih na čisto napačnih informacijah in da se torej taki očitki nikakor ne vjemajo. — Uredništvo.«

Požar v ljubljanski elektrarni. Pretekli ponedeljek zvečer je nastal požar v novi ljubljanski elektrarni. Vnela se je streha. Gasilci so bili takoj na mestu ki so tekom tri četrt ure požar udušili. V elektrarni so

morali parne stroje ustaviti, nakar so stopili v akcijo novi rezervni Dieslovi motorji, ki so oskrbovali mesto z električno lučjo, dočim je bila dobava toka za obrate in cestno železnico takoj ukinjena.

Opozorilo. V listku ene prihodnjih »Pravic« začnemo izpod peresa Franceta Žužka priobčevati njegove osebne majske vtise z njegovih majskih viničarskih zborovanj, na kar opozarjamo svoje p. n. bravce, zlasti pa viničarje že sedaj.

Nagla smrt. 1. maja je imel pri vlaku, ki odpelje iz Ljubljane proti Jesenicam ob 7 zjutraj, g. Anton Kravanja službo vlakovodje. Na Jesenicah je bil do odhoda vlaka ob pol 10 zelo dobre volje in se veselo razgovarjal s tovariši. Do Podbrda je še vse službene posle opravil. Ko se je vlak vračal, je Kravanja med vožnjo skozi predor umrl. Prenesli so ga v mrtvašnico v Boh. Bistrico.

Podivjani bik. V Mariboru sta na dan živinskega sejma gnala Vidovič Fr. in njegov sin bika mimo kolodvora. Ker je bil bik zelo hud, sta mu zavezala oči. Ko priženeta bika do kolodvora, se je ta začel upirati in ni hotel dalje. Nenadoma pa zbesni in je v divjem begu ob ograji slonečega 65 letnega posestnika Maksa Franka iz Peker s tako silo podrl na tla, da so ga vsled zadobljenih notranjih poškodb morali odpeljati v drž. bolnico. Naslednji dan je nesrečnež v bolnici umrl.

Združenje pivovaren. Pivovarna Union v Ljubljani in Götz v Mariboru se bosta združili pod imenom: Združene slovenske pivovarne.

Strela. V okolici Dramelj na Štajerskem je razsajala v sredo, 28. apr. huda nevihta s točo. Ljudje so popustili svoje delo na polju in se zatekli na svoje domove. Pri tem pa je strela ubila okoli 45 let staro I. Podkrajšek.

Rudniška nesreča. V mostarskem rudniku se je podrl neki nasip, ki je zadrževal vodo podzemljskega jezera. Smrt je našlo 7 delavcev in en uradnik, ubežal je samo eden, ki od strahu dolgo časa ni mogel govoriti.

Eksplodzija. V Woschnaggovi tovarni v Šoštanju je eksplodiral ekol, v katerem se kuhajo ekstrakti. Eksplozija je bila tako močna, da je odneslo tudi del strehe. Pri nesreči sta bila dva delavca močno poškodovana in sta dobila hude opekline.

Osrednja zadruga »Brezalkoholna Produkcija« v Ljubljani. Poljanski nasip 10, dobavlja po brezkonkurenčnih cenah pristne brezalkoholne sokove vseh vrst (malinovec, črešnjev in višnjev sok, bezgovec, borovničar, ribezov sok itd.) v vsaki množini, dalje zelo praktične opreme za ohranitev brezalkoholnih pijač v sodih vseh vrst in sistemov (za domače gospodarstvo, za večje obrate, na vozilih), potrebščine za konzerviranje sadja ter sploh vse, kar spada v brezalkoholno gospodarstvo. Zahtevajte brezplačno obširno ponudbo! Zadostuje dopisnica! Sklicujte se na »Pravico«!

Opozorilo članom Okrožnega urada za zavarovanje delavcev. Radi preselelitve ambulatorijev in ekspoziture v novo uradno poslopje na Miklošičevi cesti 20, pritičje, se vrše vsak delavnik ordinacije gg. zdravnikov po naslednjem redu: Za splošno medicino: Od 8—1/2 10 dr. Janežič, od 9—1/2 11 dr. Zajec, od 1/2 11—12 dr. Kanc, od 1/2 16—17 dr. Drobnič. — Za pljučne bolezni: Od 1/2 12—1/2 13 dr. Jamar. — Za kirurgijo (rane, telesne poškodbe in podobno): Od 1/2 14—1/2 15 dr. Krajec, od 16—17 dr. Minař. — Za otroške bolezni (obenem posvetovalnica za matere): Od 1/2 14—1/2 15 dr. Derč. — Za ženske bolezni in porodništvo: Od 11—12 dr. Pintar. — Za kožne in spolne bolezni: Od 13—14 dr. Demšar (v četrtkih ne ordinira). — Začasno, do nabave instrumentov ter oprave, ordinirajo na svojih stanovanjih: Za živčne bolezni: Od 14—15 dr. Robida (Dalmatinova ulica 3, pritičje). — Za očne bolezni: Od 9—11 dr. Dereani (Franciška ulica 4, pritičje). — Za bolezni v ušesih, nosu in vratu ter očesne bolezni: Od 11—12, od 14—15 dr. Pogačnik (Kralja Petra trg 8, pritičje). — Nakaznice za zdravnika se izdajajo na Miklošičevi cesti 20, pritičje, levo, vsak delavnik od 8—17.

Pravica do pomoči ob bolezni in nezgodi se dokaže s potrditom delodajalca (§ 15 ZZZ), da je zavarovanec resnično zaposlen. — Priporočamo, da si delavci v Ljubljani gornje obvestilo dobro shranijo.

Dopisi.

Hrastnik. Proslava maja je letos splošno odpadla vsled prepovedi vsake skupne manifestacije. Socialistična »Svoboda« je priredila igro »Rudar«. Delavstvo brez razlike se je zadržalo popolnoma mirno. Večji del je šel na delo na svoje vrtove in grede. — Prosveta. V nedeljo je priredila »Dekliška zveza« iz Trbovelj igro »Lurška pastirica« v dvorani g. Al. Logarja. Udeležba je bila bolj slaba, ker je bilo ljudstvo istočasno večji del pri sv. Katarini, na cerkveni slavnosti in na shodu rudarskega odbora.

Sv. Katarina nad Trbovljami. Tukaj je bila v nedeljo velika cerkvena slavnost. Dobili smo dva nova zvonova. Priprave so se izvršile v najlepšem redu. Zjutraj so začeli ljudje prihajati od vseh strani. Avto je vozil iz Trbovelj in iz Hrastnika. Številno navzočih ljudi se ceni nad 7000 oseb. Trboveljsko gasilno društvo kakor tudi hrastniško je bilo korporativno navzoče. Mučno je vplivalo na ljudi, ko so slišali, kako sta dva člana trboveljskega gasilnega društva obdelavala »farje«. Zvonove je pozdravila gđ. Lojzika Sitarjeva v lepo zamišljenem govoru, in domači pevski zbor pod vodstvom gđ. Slapšakove s petjem. Č. g. Gasparič je imel cerkven govor. Po slovesnosti so se ljudje razšli v gostilne in na izprehod. Obiskal nas je tudi g. Slapšak, oče naših nadvse priljubljenih učiteljic.

Hrastnik. Shod rudarskega akcijskega odbora se je vršil v nedeljo ob 3 pop. v gostilni »Plaznik«. Shodu je predsedoval g. Domšek. Govoril je tajnik odbora. Obširno je poročal, kako se je ustanovil akcijski odbor in kaj je vse ukrenil. Za njim je govoril tov. Flisek iz Zagorja. Narisal je, kako velika je razlika med 1. majem drugih let in letos po revirjih. Pomudil se je pri Čobalovih socialistih ter jih je vsled njihovega nedelovanja v akcijskem odboru prav trdo prijel. Rekel je: Ali je njihova organizacija strogo kapitalistična, ali pa nima članov, ker se ji ne zdi vredno sodelovati. Potem je govoril socialist Bernotove struje, Štruc iz Trbovelj. Rekel je: »Vedno se je poudarjala potreba po generalizaciji boja brez ozira na politično stran«. Izjavil je, da je danes čas, da pokažejo vse organizacije, če so res delavske, kakor se nazivajo. V lepem jedrnatem tonu je okrtal Čobalove socialiste. Govoril je tudi g. Koren iz Trbovelj, ki je dementiral govorico o obrtnem društvu. Čobalovih socialistov je bilo na shodu kakih 6 do 8. G. Malovrh je prošil za besedo. Predsednik shoda g. Domšek je izjavil, da je akcijski odbor sklenil, da se ne da nikomur beseda, kdor ne dela v akcijskem odboru. Vprašal je navzoče, ali naj se mu da beseda ali ne. 15 zborovalcev je bilo za, kakih 50 pa proti, ostali niso glasovali. Tako ljudstvo ni pustilo govoriti na javnem shodu Čobalovemu socialistu in to v občini, kjer imajo 23 od 37 občinskih odbornikov in župana v svojih rokah. G. Malovrh je izjavil, da jim bo še žal, ker mu niso pustili govoriti. S tem se je shod končal.

Razširjajte »Pravico«!

Marsikateri član I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani še ne ve, da lahko kupi v katerikoli naši poslovalnici, če gre slučajno mimo ali pride iz dežele v mesto. — V Ljubljani so sledeče poslovalnice:

Kongresni trg št. 2, kjer je posebno bogata izbira manufakture in galanterije. V hiši je tudi gostilna in kuhinja; Dunajska cesta št. 36 v hiši Zadržne zveze; Zaloška cesta št. 15 v lastni hiši; Celovška cesta št. 57 (Spodnja Šiška) v lastni hiši; Vič-Glince, Tržaška cesta št. 11 v lastni hiši. — Člani, držite se gesla: »Svoji k svojim!«

Krekova mladina.

VSEM

PODRUŽNICAM IN SKUPINAM!

V uvaževanje. Ker so poročila in navodila, ki izhajajo pod to rubriko za naš kongres zelo važna in edino merodajna, apeliramo na odbore podružnic in na naše zaupnike, da ta poročila pazno čitajo in dosledno izpeljejo. Uspeh našega kongresa in številna udeležba na njem je odvisna od našega dela po vseh naših organizacijah in med prijatelji delavske mladine. Vse »Pravice«, ki so že in ki še bodo izšle do kongresa, dobro shranite in pri vseh sejah, sestankih in razgovorih preglejte, kaj še niste izvršili.

Podružnice naj se ravnajo po navodilih zadnje okrožnice, katere smo ravnokar razposlali.

Poverilnice za delegatski zbor, ki se bo vršil v soboto, 12. junija, popoldan, pošljemo pravočasno s kongresnimi izkaznicami vred.

Krekova mladina Ljubljana priredi na praznik, 13. maja, v Ljudskem domu igro »Deborah«. Ker zaključimo s to igro letošnjo sezono, zato vabimo vse prijatelje, da isto posetijo v najobilnejšem številu. Cene običajne. Začetek ob pol osmih zvečer.

Trbovlje. Tukajšnja podružnica priredi v nedeljo članski izlet na Sveto Planino nad Trbovljami. Vabimo vse tovariše in tovarišice ter prijatelje, da se nam pridružijo. — Odbor.

Krekova mladina Ljutomer. (Občni zbor.) Naša »Krekova mladina« se je udeležila dne 1. maja v Slamnjaku viničarske proslave 1. maja, da ima takoj za njo svoj redni občni zbor, kar se je tudi zgodilo. Vodil ga je tov. Jakob Trstenjak in podal takoj po otvoritvi besedo zastopniku centrale Francetu Žužku, ki nam je v lepem tovariško-prisrčnem govoru poudaril zlasti troje momentov: 1. Samonikla delavska kulturna organizacija je nujno potrebna, zato tudi mogoča. Notranje in zunanje težave more podreti le z vztrajnim delom. Take težave so bile i v Ljubljani i drugod. A so padle in »Krekova mladina« se danes nahaja v najlepšem organizacijsko-pohodnem razmahu. 2. Za dni, ki pridejo, potrebuje delavstvo globoko naobraženih ljudi iz svoje lastne srede: političnih, kulturnih, gospodarskih, socialnih, strokovnih delavcev in zaupnikov, katere vse mora prešinjati životvorni duh idej kršč. socializma. 3. Brez požrtvovavnega, nesebičnega dela za splošnost ni nič. Zato morajo Krekoveci gledati predse, v bodočnost, ker le tedaj ne bodo omagali na svoji poti. Tako bo Krekova mladina tudi na Štajerskem prebila mrzlo ledeno skorjo. — Odborniška poročila, pripravljena točno in skrbno, so bila sprejeta soglasno. Zlasti je ugajalo blagajniško poročilo, špecificirano do najmalenkostnejših izdatkov in dohodkov. Izvolil se je nov odbor, tamburaški in ženski odsek, ki naj bi v bodočem poslovnem letu prebredel krizo. H koncu se je oglasil k besedi tov. Peter Rozman, ki je v stvarnih besedah jasno pokazal vse dosedanje napake naše K. M. in način, kako jih odpraviti. Njegove besede so vredne, da si jih vsi brez izjeme dobro zapomnijo. Zbor je potekel zelo stvarno v dokaz, da je Krekova mladina prav resna in prav resno zamišljena kulturna organizacija delavstva. — Splošen vtis je ta-le: Ljutomerska Krekova mladina se trenutno nahaja v dvojni krizi: v zunanji in notranji, ki sta si deloma vzročni zvezi. Na zunaj jo naši kato-

liški krogi prezirajo, omalovažujoč, smatrajo jo za nezakonsko dete, ki bi ga ne bilo treba. To vpliva na fanete in dekleta malodušno. Na znotraj je naša K. M. napravila bolj po neopredvidnosti par skokov čez oje, kar izrabljajo njeni nasprotniki zoper organizacijo, njej sami pa so te napake najbolj škodovale. Upanje je, da bo K. M. premagala obe težavi. Zunanji nasprotniki bodo padli prej kot se zdi. Glavno je, da se Krekova mladina konsolidira na znotraj in da gre brez ozira na levo ali na desno na svojo visoko poslansko nalogo. Tako je prav in tako tudi bodi!

Medsebojna zavisnost živalstva in rastlinstva.

Vso prirodo delimo v dve veliki skupini: v živo in mrtvo prirodo. Mejo med tema dvema skupinama je pač lahko najti, na eni strani je »mrtvo kamenje«, na drugi strani so pa živa bitja — živali in rastline.

Obe prirodi, mrtva in živa, sta v tesni zvezi med seboj, vendar pa odnos ni obojestranski, kajti eksistenca mrtve prirode ne zahteva obstoja žive prirode, obratno bi pa ne obstojala živa bitja, če bi ne bili dani pogoji za obstanek v mrtvi prirodi.

Ne bomo razmišljali podrobneje o odnosu med obema prirodama, bolj nas zanima zavisnost med živalstvom in rastlinstvom.

Na prvi pogled se nam zdi opredelitev živali in rastline prav lahka. Če primerjamo n. pr. konja in smreko, bomo našli dovolj znakov za definiciji konja kot živali in smreke kot rastline. Če bi pa natančneje proučevali živalstvo in rastlinstvo, bi prišli do spoznanja, da je zelo mnogo razlik samo navideznih, pravih razlik je pa prav za prav zelo malo.

Eden glavnih znakov, ki močno poudari razliko med enim in drugim svetom, je različen način prehranjevanja: rastlina sprejema izključno neorgansko hrano — iz zemlje potom korenin, v obliki raztopljenih soli, in iz zraka potom listov, v obliki plina; žival se pa more hraniti le z organsko hrano — z beljakovinami, toščami in z ogljikovimi spojinami (škorb, sladkorji itd.). Vse snovi, ki jih rastlina rabi za svojo hrano, so sestavni del mrtve prirode, vsa živalska hrana je pa proizvod enega dela žive prirode — rastlinstva. Rastlinstvo moremo na ta način primerjati velikanski tovarni, v kateri se predelujejo surovine, konsument za te proizvode je pa živalstvo. Kakor vsaka, tako tudi ta primera šepa, kajti obstoj tovarne je navezan na konsumenta, rastlina je pa od živalstva v tem oziru neodvisna; ona dobi hrano iz mrtve prirode in uspeva brez ozira na živalstvo, med tem ko je pa živalstvo glede prehranjevanja absolutno vezano na rastlinstvo.

Iz načina prehranjevanja se torej že vidi zavisnost živalstva od rastlinstva, med tem ko obratnega odnosa tu ne opazimo. Iz nekkih drugih življenjskih pojavov bomo pa spoznali, da obstoja tudi medsebojna zavisnost.

Rastlina sprejema hrano iz zemlje in iz zraka. Zgoraj smo omenili, da dobiva iz zraka plin, ta je ogljikov dvokis. V zelenih listih se napravi iz tega plina in vode pod vplivom solnčnih žarkov škrob, celuloza in sladkorji. Pri tem spajanju pa porabi rastlina od ogljikovega dvokisa samo ogljik, kisik pa odide iz listov nazaj v zrak.

Ogljikovega dvokisa je v zraku razmeroma malo — 0.03 odstot., če pa

vzamemo količino tega plina absolutno, pa vidimo, da je količina vendar velikanska. Od vsega ogljikovega dvokisa, ki je v zraku, porabi rastlinstvo vsega sveta tekem enega leta le $\frac{1}{70}$; ta količina pa tehta 2—3 bilijone ton.

Lahko si mislimo, da bi se ta zaloga vendar kaj kmalu izčrpala, če bi ne bilo poskrbljeno za neprestano obnavljanje.

Ogljikov dvokis se tvori pri vsakem gorenju (povzročja glavobol pri likanju z likalnikom na oglje) pri vsakem gnitju, ki je v bistvu počasno izogrevanje, pri alkoholskem vrenju — največ ogljikovega dvokisa pa izdihavajo živali.

Žival (seveda tudi človek) z vdihavanjem sprejema iz zraka kisik, ki povzročja v telesu gotove kemične izpremembe (izogrevanje). Te spremembe so vir telesne toplote in vseh energij, ki jih rabi telo za opravljanje svojih življenjskih funkcij. Ko je kisik v telesu opravil svojo dolžnost, ga mora zopet zapustiti. Iz telesa odide z izdihavanjem v obliki ogljikovega dvokisa. Na ta način se torej v največji meri obnavlja zaloga oglj. dvokisa v zraku.

Rastlina sprejema iz zraka oglj. dvokis; pod vplivom solnčnih žarkov ga razcepi v ogljik in kisik. Ogljik rastlina porabi, kisik odide nazaj v zrak in obnovi zalogo kisika, ki ga žival rabi za dihanje. — Žival rabi za dihanje kisik, ki ga dobi iz zraka, izdihava pa oglj. dvokis in s tem obnavlja zalogo oglj. dvokisa v zraku, ki ga rastlina rabi za svojo hrano.

Ta medsebojna zavisnost živalstva in rastlinstva, ki je razvidna iz slednjega, je po svoji važnosti in svoji splošnosti med največjimi pojavi, ki jih opazujemo v prirodi.

Po svetu.

Mussolinijeve želje in italijansko cesarstvo. Ko je bil Mussolini v Milanu, so fašisti manifestirali za obnovitev rimskega cesarstva in tudi sam Mussolini se je že dotaknil tega vprašanja. Italijani hlepe po nekdanji nadvladi Rima nad vsem svetom. Rimski imperij se je razvil iz skromnih počtetkov v državo, ki je obsegala tedanji kulturni svet, pa tudi zemljo barbarov so si osvojili Rimljani in jo kolonizirali s svojimi ljudmi. Velikanska država pa je propadla vsled notranjih in zunanjih vzrokov, med katerimi je glavni preseljevanje narodov. S pomočjo in privoljenjem papeža so postali nemški kralji, cesarji rimskega cesarstva nemške narodnosti; mnogim je bil ta naziv res samo ime, ki je izgubilo ves pomen. Zadnji se je tako imenoval avstrijski Franc I., ki pa je tudi odložil to formalno dostojanstvo leta 1804. Jasno je, da Mussolini hlepi po moči prvega rimskega cesarstva, pa še bolj jasno je, da ostanejo to le sanje. Da bi še kdaj poslušala vsa Evropa, severna Afrika in zapadna Azija rimske diktatorje, to more sanjati le hipernacijonalist.

Žika!

Poskusiti je treba, potem je odločitev lahka. Odločili se boste za ŽIKO, ki je in ostane najboljša in najbolj zdrava žitna kava!